

Upravljanje razredom

Problem discipline

- ▶ 50% časa učenici ne provode radeći šta treba
- ▶ Nastavnik u proseku interveniše 16 puta u toku jednog časa kako bi održao disciplinu
- ▶ Najčešći disciplinski problemi su: ometanje rada, nepoštovanje drugih učenika, opreme i nastavnika, nepažnja, nedostatak odgovornosti i motivacije...
- ▶ **Upravljanje razredom** – ponašanja nastavnika i faktori organizacije u razredu koji stvaraju pozitivnu atmosferu za učenje
- ▶ **Disciplina** – ponašanja nastavnika koja predstavljaju reakciju na nedolična ponašanja učenika

Razred kao grupa

- ▶ Svaki razred je posebna socijalna grupa koja ima svoje norme, atmosferu i očekivanja
- ▶ Odeljenski starešina (OS) je rukovodilac razreda i njegov zadatak je da preduzme sve da bi razred funkcionisao kao grupa
  - ▶ Prijateljstvo, brzo razrešavanje konflikata, spremnost da se postignu zajednički ciljevi
- ▶ Odeljenski starešina može podsticati grupnu kohezivnost (povezanost)
  - ▶ Zadavanje zadataka koji podstiču saradnju
  - ▶ Smanjivanje takmičenja što je više moguće
  - ▶ Podsticanje prosocijalnog ponašanja
  - ▶ Pomaganje svakom učeniku da se identifikuje sa razredom kao celinom
  - ▶ Izbegavanje favorizovanja učenika i žrtvenih jaraca (većitih krivaca)
- ▶ Ukoliko razred ima svog vođu, odeljenski starešina treba da saraduje sa njim
- ▶ Stilovi rukovođenja razredom: autoritarni, demokratski i stihijski

Razred kao grupa

- ▶ **Stilovi rukovođenja razredom: autoritarni, demokratski i stihijski**
  - ▶ Autoritarni – čvrsta pravila i standardi, ne uključuje članove grupe u donošenje pravila
  - ▶ Demokratski – pomaže uspostavljanju pravila, uključuje grupu, diskusija
  - ▶ Stihijski – ne uspostavlja pravila niti podržava grupna pravila
- ▶ **Uticaj stilova na produktivnost i zadovoljstvo učenika (Lewin et al., 1939)**
  - ▶ Demokratski stil – učenici su se sprijateljili sa nastavnikom i uživali u zajedničkom radu
  - ▶ Autoritarni stil – najuspešniji, svi su radili u skladu sa vrlo čvrstim pravilima i nadgledanjem ali je vladala opšta napetost i netrpeljivost
  - ▶ Stihijski stil – grupa je bila neuspešna po svim kriterijumima, veliki osećaj slobode, česti sukobi, nezadovoljstvo
- ▶ **Demokratski stil najbolji iako je u situacijama kad je za uspeh grupe najvažniji cilj, potrebno strukturisanije rukovođenje**
- ▶ **Od OS učenici uče da sami upravljaju svojim ponašanjem i učenjem**

Razred kao grupa

- ▶ **Stilovi vaspitanja roditelja: autoritativni, autoritarni i permisivni**
  - ▶ Autoritativni (demokratski) – daju objašnjenja za postavljena pravila, omogućavanje inicijative i odgovornosti deci
  - ▶ Autoritarni – zahteva se poslušnost i konformizam, deca su nesigurna i teže da ugone drugima
  - ▶ Permisivni stil – roditelji popuštaju, deca određuju pravila
- ▶ **Isti stilovi se mogu prepoznati i kod odeljenskih starešina/nastavnika**

	Model poslušnosti	Model odgovornosti
Cilj	Naučiti učenike da poštuju naredbe	Naučiti učenike da donose odgovorne odluke
Načelo	Poslušnost autoritetu	Učenje iz vlastitog ponašanja i odluka
Ponašanje OS	Kazniti i nagraditi	Objasniti i primeniti logične posledice
Ponašanje učenika	Učenici nauče konformizam i poslušnost	Učenici internalizuju razloge za postojanje pravila i nauče samoregulaciju

Kako stvoriti pozitivnu sredinu za učenje – strukturna obeležja

---

- ▶ Uspešan nastavnik održava uspešno disciplinu ne ako dobro reaguje kada se problem javi već ako do problema uopšte ne dolazi
  - ▶ Četiri faktora su ključna ako se želi smanjiti pojava nediscipline:
    - ▶ Strukturna obeležja razreda, početak školske godine, pravila i postupci i vreme provedeno u radu
  - ▶ Strukturna obeležja razreda obuhvataju veličinu razreda, heterogenost učenika i obeležja fizičkog prostora
  - ▶ Nastavnik često ne može da određuje veličinu odeljenja ali može da ih reorganizuje u manje grupe
  - ▶ Prednost rada u malim grupama se ogleda u sledećem:
    - ▶ Podučavanje se može prilagoditi potrebama učenika
    - ▶ Nastavnik može da nadgleda rad učenika i da im daje povratne informacije
    - ▶ Dobro za povučene učenike – slobodnije postavljaju pitanja
    - ▶ Učenici će bolje raditi ako ih neko nadgleda i vodi
    - ▶ Veća odgovornost
  - ▶ Heterogenost – nejednake sposobnosti učenika
    - ▶ Posebna pažnja i pomoć učenicima lošijih sposobnosti
    - ▶ Podela u grupe i davanje različitih zadataka
    - ▶ Ocene spram uloženog napora i napretka a ne sposobnosti
    - ▶ Pomoć boljih učenika slabijim
    - ▶ Nadgledanje učenika, povratna informacija – odgovornost, aktivnost i ispunjavanje obaveza
-

Kako stvoriti pozitivnu sredinu za učenje – strukturna obeležja

---

- ▶ Fizički prostor je retko idealan – male učionice, prostor između klupa je uzan, učenici nemaju gde da ostave stvari, nema mesta za kompjuter, mape i sl.
- ▶ Tri faktora:
  - ▶ Vidljivost - svi učenici moraju videti tablu ili stvari koje nastavnik pokazuje, slova moraju biti velika na prezentacijama, jasne slike
    - ▶ Ako učenici ne vide, prestaće da slušaju i doći će do nediscipline
    - ▶ Proverite da li se sve vidi tako što ćete prošetati do zadnje klupe
  - ▶ Dostupnost – učionica mora biti prohodna, dostupna mesta koja se koriste u toku nastave (kanta, vrata i sl.), učenici ne smeju da se sudaraju, nastavnik mora da ima prohodnost kroz učionicu
  - ▶ Distraktibilnost – eliminisati stvari koje mogu odvlačiti pažnju učeniku
- ▶ Klupe u redovima – otežano “brbljanje”, bolja pažnja i usmerenost na zadatak, dobro za predavanje i individualni rad, otežan rad u grupi, otežano praćenje nastave iz poslednje klupe
- ▶ Klupe u polukrugu – nastavnik vidi sve učenike, svi se vide međusobno, grupna rasprava olakšana, teže kontrolisati učenike, podstiče na brbljanje
- ▶ Grupe sa nekoliko klupa spojenih – dobro za grupni rad, lako se razmenjuju pribor i materijali, neki teže vide tablu, veća mogućnost za brbljanje

Kako stvoriti pozitivnu sredinu za učenje – početak godine

- ▶ Na početku godine se moraju uspostaviti pravila i plan rada
- ▶ Uspješni nastavnici – odeljenske starešine prvo rade sa razredom kao grupom a kasnije sa manjim grupama ili individualno
  - ▶ Retko su angažovani samo oko jednog učenika dok drugi nemaju obaveze
- ▶ Početne aktivnosti su lake i zabavne, materijali za lekciju su dobro pripremljeni
  - ▶ Informacije se serviraju postupno, kratke pauze između aktivnosti
- ▶ Prvi čas se uspostavljaju pravila, učenici treba sami da postave pravila
  - ▶ Svi učenici moraju da shvate pravila, svakodnevno se podsećaju na pravila dok ih ne usvoje
- ▶ Podučavanje specifičnih ponašanja da bi se održala disciplina – kako se odlazi u WC, kako izlaze iz razreda na kraju časa i sl.
- ▶ Reagovanje na kršenje pravila **ODMAH** i **SVAKI PUT**

Kako stvoriti pozitivnu sredinu za učenje – pravila i postupci

---

- ▶ *Postupci* – svakodnevne rutinske učeničke aktivnosti (npr. predavanje radova, menjanje aktivnosti i sl.)
- ▶ *Pravila* – šta je prikladno ponašanje u razredu
- ▶ Definisane pravila:
  - ▶ Usaglasiti pravila u razredu sa pravilima u školi
  - ▶ Učenicima jasno navesti pravila
  - ▶ Objasniti zašto je svako pravilo potrebno
  - ▶ Navesti pravila u pozitivnim terminima (*Dolazićete na vreme a ne Nećete kasniti*)
  - ▶ Odabrati manji broj pravila (5-7 pravila, zapisati)
  - ▶ Uključiti učenike u donošenje pravila
  - ▶ Učiti pravila i postupaka kao bilo koje drugo gradivo
  - ▶ Nadgledanje primene pravila i postupaka

Pauza 5 min!

Kako stvoriti pozitivnu sredinu za učenje – vreme provedeno u radu

---

- ▶ Jedno istraživanje vremena u školi pokazuje sledeće (Karweit & Slavin, 1981):
    - ▶ 60% vremena učenici provode učeći matematiku
    - ▶ 11% nije održana nastava zbog raznih razloga
    - ▶ 17% potrošeno na aktivnosti koje nemaju veze sa učenjem (kašnjenje, podela materijala, razmena informacija)
    - ▶ 12% učenici proveli sanjareći, oštreci olovke, zabavljajući se i sl...
  - ▶ Kako povećati vreme za učenje?
  - ▶ Boriti se sa gubljenjem vremena – učenje je aktivnost koja je važna i vredna vremena i truda
  - ▶ Ne kasniti na čas, dobro natempirati vreme trajanja časa da ne dođe do preranog završavanja
    - ▶ Ako se čas započinje sa nečim zanimljivim, manja šansa da će učenici kasniti
  - ▶ Uspostaviti standarde za uobičajene postupke, da učenici znaju kako te radnje teku (sedanje za vreme kontrolnog i sl.)
  - ▶ Ne trošiti previše vremena na održavanje discipline (pogled ili pokret rukom za tišinu), ne prekidati čas
-

Kako stvoriti pozitivnu sredinu za učenje – vreme provedeno u radu

---

- ▶ Kako povećati pažnju i spremnost za učenje?
  - ▶ Čas mora biti zanimljiv, pratiti interesovanja učenika, metode se moraju prilagođavati gradivu, aktivno učešće učenika, ne prekidati čas
  - ▶ Prelazi iz jedne aktivnosti u drugu mogu biti signalizirani – *Kada kažem da možete početi, odložite knjige i nastavite raditi zadatak kod juče. U redu, možete početi.*
  - ▶ Održavanje grupne pažnje – odgovornost (učenici odgovaraju zajedno, jedan radi – drugi procenjuju) i grupna budnost (postavljanje pitanja pa prozivanje učenika slučajnim redosledom)
  - ▶ Nastavnik treba da stalno bude svestan ponašanja učenika – izbegavanje greške u kažnjavanju ili prekasnog reagovanja na nedolično ponašanje
    - ▶ Kontakt sa očima važan, prepoznavati raspoloženje učenika

Školska nedisciplina

- ▶ Disciplina zapravo znači učenje, odnosi se na samodisciplinu u rešavanju nekog zadatka
- ▶ Danas skup propisa koji određuju način održavanja poretka i održavanja reda, svrha sprečavanje problema ili reagovanje da se problem ne bi ponovio
- ▶ Pet kategorija nediscipline:
  - ▶ Agresija
  - ▶ Nepoštenje
  - ▶ Prkos autoritetu
  - ▶ Remećenje rada
  - ▶ Neučestvovanje u radu
- ▶ Tri razloga nediscipline: biološke osobine (poremećaji učenja), emocionalni problemi (osujećenost potreba deteta, nezrelost), situacija u školi (loše upravljanje razredom, loši odnosi u školi, autoritarni stil škole, nepostojanje jasnih pravila, loša saradnja sa roditeljima, neurednost)
- ▶ Načelo najmanje intervencije – ne praviti veliku frku ako se problem može rešiti brzo i lako
- ▶ Neverbalni znaci, hvaljenje ispravnog ponašanja, hvaljenje drugih bez podsećanja na prethodne ispade, direktni zahtevi – ja govor, ponovljeni zahtev, (metoda pokvarene ploče), posledice (suočavanje sa posledicama nedoličnog ponašanja)

Školska nedisciplina

- ▶ Rešavanje ozbiljnih prekršaja – često loše ponašanje dobija određeno potkrepljenje, otkriti šta to potkrepljuje i da li možemo da ga eliminišemo
- ▶ Kazna – kako znamo da je uspešna?
- ▶ Jedini sigurni pokazatelj – gašenje ponašanja
- ▶ Kazna je zapravo nagrada ako se time dobija pažnja nastavnika, pažnja saučesnika i dolazi do razbijanja dosade
- ▶ Nastavnik treba da ignoriše ispade ili zaista da kazni nepoželjno ponašanje
  - ▶ Osigurati saradnju i podršku ostalih učenika koji onda isto ignorišu takvo ponašanje
- ▶ Modifikacija ponašanja - instrumentalno učenje
  - ▶ Definisati neželjeno ponašanje i načine na koje se ono održava
  - ▶ Odrediti čime se potkrepljuje željeno ponašanje (konkretno, u obliku aktivnosti ili socijalna nagrada)
  - ▶ Odrediti vrste kazni – retko primenjivati, dobro objasniti zašto, uvek postoji alternativa da se zaradi nagrada, izbegavati kažnjavanje kad ste ljuti
  - ▶ Smanjiti učestalost potkrepljivanja
- ▶ Restitucija – može li nastavnik da bude prijatelj sa učenikom i da ga kontroliše pozitivno? Nastavnik kao voditelj a ne kontrolor

Saradnja sa roditeljima

- ▶ Roditelji su članovi tima, partneri nastavniku na zajedničkom zadatku – obrazovanju dece
- ▶ Saradnja u prevenciji nediscipline – bolje ocene, redovnije prisustvo u školi, veća volja da se pišu domaći zadaci
- ▶ Roditelji kroz saradnju proveravaju svoje vaspitne postupke i uče od nastavnika o saznanjima iz pedagogije i psihologije, takođe komuniciraju sa ostalim roditeljima
- ▶ Oblici saradnje:
  - ▶ roditeljski sastanak – najčešći oblik saradnje, uloga da podstakne na saradnju a ne da sramoti roditelje, smisliti različite teme
  - ▶ individualni razgovori – dan za viđanje, dan otvorenih vrata
  - ▶ kućna poseta nastavnika – gotovo da se ne koristi u gradu, dobro je da se vide uslovi u kojima učenik živi
  - ▶ pismene poruke – problem je što ih učenik prenosi i što mogu da proizvedu neki nesporazum

Unapređenje saradnje

- ▶ Čest sukob između roditelja i nastavnika
- ▶ Razlozi:
  - ▶ Nastavnik i roditelj istu stvar vide drugačije
  - ▶ Roditelji su osetljivi na ocene deteta
  - ▶ Nastavnik i roditelj imaju različito iskustvo
  - ▶ Škola menja decu
  - ▶ Roditelji nemaju dovoljno vremena...
- ▶ Tipovi nesaradljivih roditelja: roditelj malog genija, sveznalica, tužibaba, agresivac, pacijent, gnjavator
- ▶ Uspostavite komunikaciju sa roditeljima od početka, upoznajte porodicu učenika što bolje, održavajte komunikaciju, nazovite roditelje ako se ne pojavljuju, izveštavajte jednom mesečno o napretku deteta, nemojte se fokusirati na negativno, uključujte roditelje u rad škole
- ▶ Ako imate problem sa roditeljem – obratite se PePsi službi ili direktoru, naučite da slušate, govorite o problematičnoj situaciji a ne osobi, ne vraćajte se na problem nakon rešavanja, objasnite vaše gledište na situaciju, ostanite mirni
- ▶ Edukacija nastavnika za saradnju sa roditeljima

HVALA NA PAŽNJI!
